

УДК 336.71:351.863](477)(043.3)

СУТНІСТЬ І ДЕКОМПОЗИЦІЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Федорущенко Богдан Віталійович,

аспірант Університету банківської справи

e-mail: B.fedorushchenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4760-2802

Анотація. Наголошено на значущості забезпечення фінансової безпеки банківського сектору національної економіки. З'ясовано ступінь висвітлення зазначеної проблематики в економічній літературі. Наведено аргументацію значущості дотримання фінансової безпеки банківського сектору національної економіки та уточнено перелік чинників і передумов досліджень у цій сфері. Акцентовано на необхідності підвищення якості досліджень з визначення: сутності фінансової безпеки банківського сектору та її різновидів; викликів, внутрішніх і зовнішніх, одиничних та інтегрованих / агрегованих загроз фінансовій безпеці банківського сектору і ризиків у цій сфері, ідентифікації джерел виникнення таких загроз, сили їхнього впливу / завдання шкоди / збитків і способів їх виявлення, а також належних методів локалізації та нейтралізації такого впливу; її взаємозв'язку й взаємозумовленості з фінансовою безпекою комерційних банків, центрального банку, клієнтів / контрагентів комерційних банків, домогосподарств, регіону, держави, безпекою платіжних систем і фінансової системи держави загалом. Наведено авторське визначення фінансової безпеки банківського сектору і класифікацію її різновидів. Доведено, що з огляду на функціональне призначення банківського сектору правомірно говорити про такі складові фінансової безпеки банківського сектору, як: безпеки депозитної, кредитної, інвестиційної, платіжно-розрахункової, валютообмінної, страхової, брокерської, трастової діяльності, безпеки управління фінансовими потоками і форм банківського обслуговування, структурованих банківських продуктів.

Ключові слова: фінансова безпека банківського сектору, різновиди фінансової безпеки банківського сектору, забезпечення фінансової безпеки банківського сектору, банківський сектор.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 1; бібл.: 8.

BANK SECTOR FINANCIAL SECURITY NATURE AND DECOMPOSITION

Fedorushchenko Bohdan,

Ph. D. student of the Banking University

e-mail: B.fedorushchenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4760-2802

Abstract. The aim of this study is to emphasize the importance of ensuring the bank sector financial security for the national economy. The importance of ensuring the financial security of the banking sector of the national economy is emphasized. The degree of coverage of this issue in the economic literature is clarified. The argumentation of the importance of observance of financial security of the banking sector of the national economy is given and the list of factors and preconditions of researches in this sphere is specified. Emphasis is placed on the need to improve the quality of research to determine: the essence of financial security of the banking sector and its varieties; challenges, internal and external, single and integrated / aggregate threats to the financial security of the banking sector and risks in this area, identification of sources of such threats, strength of their impact / damage / damage and ways to detect them, as well as appropriate methods of localization and neutralization; its relationship and interdependence with the financial security of commercial banks, the central bank, customers / counterparties of commercial banks, households, the region, the state, the security of payment systems and the financial system of the state in general. The author's definition of financial security of the banking sector and classification of its varieties is given. It is proved that given the functional purpose of the banking sector, it is legitimate to talk about such components of financial security of the banking sector as: security of deposit, credit, investment, payment and settlement, currency exchange, insurance, brokerage, trust, security of financial flows and forms banking services (online, mobile, robotic banking, intelligent cross-channel information systems in cloud services compared to alternative lending (p2p lending) and alternative financing (crowdfunding and crowdfunding)), structured banking products.

Keywords: bank sector financial security, types of bank sector financial security, ensuring the bank sector financial security, bank sector.

JEL Classification G21

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 1; bibl.: 8.

СУЩНОСТЬ И ДЕКОМПОЗИЦИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА

Федорущенко Богдан Виталиевич,

аспирант Университета банковского дела

e-mail: B.fedorushchenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4760-2802

Аннотация. Отмечена значимость обеспечения финансовой безопасности банковского сектора национальной экономики. Выяснена степень освещения указанной проблематики в экономической литературе. Приведены аргументации значимости соблюдения финансовой безопасности банковского сектора национальной экономики и уточнен перечень факторов и предпосылок исследований в этой сфере. Акцентируется на необходимости повышения качества исследований по определению: сущности финансовой безопасности банковского сектора и его разновидностей; вызовов, внутренних и внешних, единичных и интегрированных / агрегированных угроз финансовой безопасности банковского сектора и рисков в этой сфере, идентификации источников возникновения таких угроз, силы их влияния / ущерба / убытков и способов их выявления, а также надлежащих методов локализации и нейтрализации такого влияния; ее взаимосвязи и взаимообусловленности с финансовой безопасностью коммерческих банков, центрального банка, клиентов / контрагентов коммерческих банков, домохозяйств, региона, государства, безопасности платежных систем и финансовой системы государства в целом. Приведены авторское определение финансовой безопасности банковского сектора и классификация ее разновидностей. Доказано, что, учитывая функциональное назначение банковского сектора, правомерно говорить о таких составляющих финансовой безопасности банковского сектора, как: безопасности депозитной, кредитной, инвестиционной, платежно-расчетной, валютнообменной, страховой, брокерской, трастовой деятельности, безопасности управления финансовыми потоками и форм банковского обслуживания, структурированных банковских продуктов.

Ключевые слова: финансовая безопасность банковского сектора, разновидности финансовой безопасности банковского сектора, обеспечение финансовой безопасности банковского сектора, банковский сектор.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 1; библи.: 8.

Вступ. Проблематика забезпечення фінансової безпеки банківського сектору (ФББС) / фінансової безпеки реалізації банківських продуктів / торгівлі банківськими послугами зумовлюється не лише значущістю цього забезпечення як такого, а й тим, що власне ФББС розглядається як певний стан банківського сектору (БС), його захищеність і забезпеченість фінансовими ресурсами, захищеність домогосподарств і бізнесу, а й здатність певних суб'єктів забезпечити ФББС.

Забезпечення безпеки БС потрібне внаслідок того, що банківська діяльність, по-перше, стосується майнових інтересів необмеженого кола суб'єктів, а по-друге, з огляду на свою специфіку здатна впливати на економічні процеси у країні загалом. Ці обставини є цілком закономірною передумовою для встановлення для банків суворіших методів правового й економічного регулювання державного управління для забезпечення економічної (у т. ч. і фінансової. — *Авт.*) безпеки порівняно з іншими суб'єктами підприємницької діяльності [1, с. 6].

Аналіз досліджень і постановка завдання. Питаннями забезпечення ФББС займалися такі вітчизняні і зарубіжні дослідники, як: А. Аліньска (А. Alińska), Д. Артеменко, Б. Баранескі (В. Baraniecki), О. Барановський, М. Барилюк, Т. Болгар, С. Васильчик, О. Васильчишин, В. Вовк, Р. Вовченко, О. Дубровін, М. Єрмошенко, К. Кіл (К. Kil), В. Коваленко, І. Крупка, Ю. Ніколаєнко, О. Пластун, С. Побережний, Б. Пшик,

Ю. Соколов, О. Штаєр. Водночас досі недостатньо обґрунтовані теоретично-методологічні засади, відсутні однозначні методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки банківського сектору національної економіки і визначення напрямів / заходів з його підвищення, дієвих / ефективних / ризик-орієнтованих систем забезпечення фінансової безпеки у вітчизняних комерційних банках (КБ).

Тому подальших ґрунтовних досліджень потребують питання уточнення категоріального апарату з формування і функціонування системи забезпечення фінансової безпеки банківського сектору.

Результати дослідження. Дослідники наводять різну аргументацію значущості дотримання ФББС національної економіки. Так, Т. Болгар наголошує, що саме стан БС визначає рівень фінансово-кредитної безпеки, а тому багато в чому і рівень ФБ держави [2, с. 18]. З такою позицією, на наш погляд, можна загалом погодитися. Проте певною мірою некоректним є вживане в цьому разі поняття «фінансово-кредитна безпека», оскільки кредитна безпека і КБ і БС загалом є неодмінною складовою їхньої фінансової безпеки.

Р. Вовченко вважає, що значущість дотримання ФББС національної економіки зумовлюється тим, що [3, с. 25—26]:

— банківська безпека в науковій літературі, нормативно-правових актах і правозастосовній практиці розглядається надто вузько (здебільшого як безпека

окремого КБ), тоді як КБ не функціонують автономно, оскільки інтеграційні і глобалізаційні процеси, система міжбанківських розрахунків, сучасні інформаційні технології неодмінно позначаються на їхній діяльності, підвищуючи наявні і зумовлюючи нові ризики, які неможливо мінімізувати лише зусиллями служби безпеки конкретного КБ;

— світові і локальні банківські кризи, низькі фінансова стійкість і захищеність БС є одними з основних загроз національній безпеці будь-якої країни;

— фінансово стійкий БС має достатні кошти для вирішення завдань забезпечення інформаційної, кадрової й фізичної безпеки окремих КБ і БС загалом.

І, нарешті, фінансова складова є результатом усіх аспектів функціонування БС, а її стан визначається дієвістю заходів в усіх його забезпечувальних підсистемах.

Натомість О. Дубровін додає до вищезазначеного ще й такі передумови підвищеної уваги до дослідження і дотримання ФББС [4, с. 30]:

— чільне місце БС у фінансовій системі країни;

— значний вплив БС на національну економіку і суспільну стабільність загалом і ФБ усіх економічних агентів, зокрема на мікро-, мезо-, макро-, мета- і мегарівні;

— значущість БС у перерозподілі фінансових ресурсів із фінансового в реальний сектор національної економіки, а також раціоналізації грошового обігу, поліпшенні платіжної дисципліни;

— формування в БС фонду обов'язкових резервів (які, у свою чергу, по суті, є додатковим оподаткуванням банківських установ), що уможливорює підтримку на певному рівні грошової маси і таргетування інфляції;

— більшу, ніж в інших сферах фінансової діяльності, схильність банківської діяльності до системних ризиків; роль БС у забезпеченні довіри до фінансового сектору економіки;

— можливості БС забезпечити безпеку коштів фізичних і юридичних осіб у КБ для убезпечення їх від банкрутства;

— піонерне впровадження в БС цифрових технологій.

Водночас, попри вищезазначений доволі широкий перелік чинників і передумов, значущість дослідження ФББС, на наш погляд, зумовлюється також:

— пошуком дієвих засобів протидії новим викликам (зокрема, глобалізації фінансових ринків, інформатизації, цифровізації економіки / діджиталізації банківського сектору, розвитку криптовалют, зростанню масштабів фальшування грошей, впровадженню штучного інтелекту, необхідності забезпечення сталого розвитку країни і впровадження банківськими установами відповідального фінансування / інвестування) фінансової безпеки в банківській сфері;

— як недостатньою обґрунтованістю теоретично-методологічних засад, відсутністю однозначних

методичних підходів до оцінки рівня ФББС національної економіки і визначення напрямів / заходів з його підвищення, так і відсутністю дієвих / ефективних / ризик-орієнтованих систем забезпечення ФБ у вітчизняних КБ.

Тому подальших ґрунтовних досліджень потребують питання уточнення категоріального апарату з формування і функціонування системи забезпечення ФББС, включаючи чіткі тлумачення сутності й надання детальних характеристик такої системи, її підсистем (керуючої і керованої, нормативно-правової, організаційно-методичної, управлінської, обліково-звітної, інформаційно-аналітичної, інструментально-технологічної, маркетингової, кадрової, фінансової) і складових елементів (мети, завдань, об'єктів і суб'єктів, механізмів (інституційного, організаційно-управлінських / організаційно-економічних, фінансових), методів, інструментів, важелів), фінансових інтересів БС.

А для цього, на наше переконання, потрібно підвищити й якість досліджень із визначення:

— сутності ФББС та її різновидів; безпеки депозитної / кредитної / інвестиційної, платіжно-розрахункової діяльності, фінансових потоків і форм банківського обслуговування [онлайн, мобільного, роботизованого банкінгу, інтелектуальних крос-каналних інформаційних систем у хмарних сервісах порівняно з альтернативним кредитуванням (p2p-кредитування) й альтернативним фінансуванням (краудфандинг і краудінвестинг)], структурованих банківських продуктів;

— її взаємозв'язку й взаємозумовленості з ФБ КБ, центрального банку, клієнтів / контрагентів КБ, домогосподарств, регіону, держави, безпекою платіжних систем і фінансової системи держави загалом, а також фінансовою незалежністю, фінансовою стійкістю, фінансовою стабільністю БС; грошово-кредитною (у розрізі її трансмісійних механізмів) і валютною політикою центрального банку, а також антиінфляційною, бюджетно-податковою, митною, борговою, інвестиційною, ціною, антимонопольною політикою держави;

— макро- і мікроекономічних чинників (стимуляторів / дестимуляторів), що зумовлюють ФББС; місця і ролі фінансової політики, стратегічного управління, фінансової розвідки і фінансового контролю й аудиту ефективності у її забезпеченні;

— викликів, внутрішніх і зовнішніх, одиничних та інтегрованих / агрегованих загроз ФББС і ризиків у цій сфері, ідентифікації джерел їх виникнення, сили їхнього впливу / завдання шкоди / збитків та способів їх виявлення, належних купірування та локалізації;

— критеріїв, кількісних й якісних індикаторів оцінки рівня ФББС; визначення їхніх гранично допустимих значень і відхилень фактичних та порогових значень індикаторів ФБ, тенденцій у цій сфері;

— підходів до управління ФББС, розподілу повноважень і координації дій у системі її забезпечення.

Підвищенню ж рівня розробки й реалізації дієвих заходів із запобігання, мінімізації, подолання негативних наслідків останніх сприятиме:

— проведення компаративного аналізу систем забезпечення ФББС зарубіжних країн і окремих елементів (оскільки говорити про систему як таку в нашій країні поки не доводиться) такої системи в Україні, а також забезпечення ФБ різних сегментів вітчизняного фінансового сектору;

— удосконалення різноманітних класифікацій, визначення принципів формування і функціонування системи забезпечення ФББС в умовах його функціональної, структурної, інституційної, регуляторної, ринкової, цифрової трансформації, досконала оцінка (на основі визначених критеріїв і показників) дієвості й ефективності такої системи;

— інструментарію фінансової підтримки БС у кризових умовах;

— визначення місця і ролі фінансового планування / прогнозування в системі забезпечення ФББС.

Потрібно й надалі розвивати дослідження з проблематики упередження злочинності, корпоративного шахрайства; запобігання / протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму й поширенню зброї масового знищення; зниження тінізації банківської діяльності, функціонування КБ. Особливої уваги сьогодні заслуговують дослідження питань упровадження новітніх фінансових технологій, ризиків розвитку інформаційних технологій у БС, упровадження в ньому технологій блокчейну, захисту прав кредиторів / позичальників / вкладників, страхування банківських ризиків, підвищення доступності банківських послуг і фінансової грамотності населення.

Доцільно розвивати й економіко-математичне моделювання економічних, фінансових, соціальних детермінант ФББС, втрати ліквідності і платоспроможності, ймовірності дефолту / банкрутства КБ, виникнення фінансових, банківських, валютних, боргових криз; державної підтримки БС за настання й розростання кризових явищ; управління ФБ КБ зокрема і БС загалом.

Для формування дієвої системи забезпечення ФББС економіки потрібні:

— чітке визначення місця і ролі центрального банку в забезпеченні ФББС;

— налагодження дієвого нагляду регулятором ринку банківських послуг за дотриманням вітчизняними КБ вимог з дотримання ФБ загалом та її окремих різновидів; удосконалення підходів до складання відповідних рейтингів і віднесення вітчизняних КБ до категорії системно значущих;

— обґрунтована оцінка / діагностика статус-кво у цій сфері на основі налагодження ефективного мо-

ніторингу, регулярного проведення стрес-тестування КБ, чому сприятиме повноцінний (на основі сучасних підходів і методів) аналіз рівня таких різновидів значеної безпеки, як боргова, валютна, інвестиційна, податкова, інфляційна безпеки вітчизняного БС; виявлення наявних і потенційно можливих тенденцій їхньої зміни;

— комплексний аналіз інтеграційних процесів у фінансовому секторі національної економіки / банкострахування / співпраці з FinTech-компаніями, розвитку державно-приватного партнерства за участі банківських установ, а також інноваційного розвитку;

— оцінка прямого і опосередкованого впливу економічних / фінансових криз на ФББС;

— комплексне з'ясування проблем, недоліків, невирішених питань у забезпеченні ФББС;

— розроблення підходів до розробки й реалізації стратегії / політики забезпечення ФББС.

Про теоретичну незавершеність наукових дискусій про сутність ФББС свідчить відсутність її усталеного визначення. Кожен дослідник намагається привнести в його формулювання якусь новацію, часом забуваючи про квінтесенцію цього дуже важливого для розбудови фінансово безпечного функціонування БС національної економіки поняття.

Наприклад, О. Васильчишин розглядає не ФББС, а ФБ банківської системи, під якою розуміє такий динамічний стан усіх банків країни (першого і другого рівнів), який характерний стабільністю їхніх взаємозв'язків, безперебійною реалізацією основних функцій, збалансованістю фінансових показників і грошових потоків, що дозволяє без втрат протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам для її фінансової стійкості та забезпечувати реалізацію фінансових інтересів держави [5, с. 70—71]. З цього визначення ознакою ФББС можна вважати стан усіх банків, характерний стабільністю їхніх взаємозв'язків, безперебійною реалізацією основних функцій, збалансованістю фінансових показників і грошових потоків, що дозволяє без втрат протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам. Водночас, по-перше, про фінансову стійкість правомірно говорити саме стосовно БС, оскільки банк першого рівня — центробанк априорі не може бути фінансово нестійким. По-друге, ФБ як БС, так і банківської системи загалом мають забезпечувати реалізацію фінансових інтересів не лише держави, а й інших економічних агентів.

Спрощене тлумачення сутності ФББС наводить І. Прісно, розуміючи під нею такий фінансовий стан БС, який сприяє ефективній роботі КБ і дозволяє якнайшвидше виявити й усунути потенційні загрози і мінімізувати ризики, які заважають їм нормально розвиватися й якісно виконувати свої функції [6, с. 101].

На думку Р. Вовченка, визначення сутності ФББС національної економіки має здійснюватись у такій

логічній послідовності: банківська безпека → безпека БС → економічна безпека БС → ФББС [3, с. 28].

Цей дослідник вважає, що ФББС загалом — це ФБ сукупності КБ, а також їхніх клієнтів і контрагентів, професійних учасників фінансових ринків, регулятора ринку банківських послуг і держави, оскільки функціонування БС пов'язане з ризиками банківської діяльності, що включають не лише ризики фінансових втрат банківських інститутів, а й ризики, на які наражаються пов'язані з їхньою діяльністю економічні агенти [3, с. 38—39].

А сутність ФББС національної економіки, в його інтерпретації, полягає в тому, що вона є [3, с. 39—40]:

— сукупністю економічних, соціальних і правових відносин, що зумовлюють такий фінансовий стан БС, за якого забезпечуються фінансовий суверенітет держави, стійкість БС до викликів, зовнішніх і внутрішніх загроз та ефективне використання його фінансового потенціалу, недопущення погіршення фінансового стану всіх учасників ринку банківських послуг; спроможністю і готовністю БС у часі і просторі захищати фінансові інтереси клієнтів, контрагентів, власників і працівників КБ, професійних учасників фінансових ринків, регулятора ринку банківських послуг і держави загалом від викликів, зовнішніх і внутрішніх загроз; суспільним благом, корисність якого зумовлюється потребою економічних агентів у збереженні їхніх заощаджень, якісному касово-розрахунковому обслуговуванні та кредитуванні в затребуваних обсягах на прийнятних умовах й наданні якісних супутніх банківських послуг; умовами, за яких загрози для фінансового стану КБ і БС загалом дії чи обставини (з урахуванням синергетичного ефекту, можливості прояву ефекту «зараження», притаманних його функціонуванню) недопущені чи мінімізовані;

— комплексом соціально-економічних, фінансових, нормативно-правових, організаційно-управлінських, техніко-технологічних, освітніх, виховних і режимних заходів, спрямованих на реалізацію захисту БС від зовнішніх і внутрішніх викликів і загроз й забезпечення його фінансової стабільності та стійкого розвитку.

О. Дубровін комплексно розглядає ФББС як [10, с. 32]:

— стан його функціонування, що уможливлює комплексне дотримання його фінансової незалежності, фінансових стійкості / стабільності, надійності і конкурентоспроможності;

— здатність протистояти викликам, загрозам і системним ризикам, що супроводжують банківську діяльність;

— ефективне використання власних, залучених і запозичених банківськими установами фінансових ресурсів;

— захищеність фінансових інтересів усіх учасників ринку банківських послуг;

— комплекс заходів із забезпечення функціонування БС від викликів, загроз і ризиків та уможливлення його стійкого інноваційного розвитку;

— галузь наукових досліджень, що вивчає стан і фінансові відносини в БС, умови безпечного функціонування його суб'єктів, використання фінансових технологій та інструментів.

Ю. В. Ніколаєнко під ФББС бачить економічне явище або властивість, що характеризує поєднання оптимальних параметрів фінансового потенціалу, фінансової стійкості і стабільності, надійності, інвестиційної привабливості, ефективності функціонування БС, яка передбачає гарантування захисту фінансових інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз у поточному і довгостроковому періодах у контексті комплексної динамічної характеристики складових системи забезпечення ФББС [7]. На перший погляд, таке тлумачення відбиває всі вагомні складові досліджуваного явища / властивості БС. Проте, на наш погляд, фінансова безпечність функціонування БС національної економіки зумовлюється не лише зазначеними характеристиками, а й фінансовою автономією / незалежністю, ліквідністю, платоспроможністю БС, а також не лише захистом фінансових інтересів (у цьому контексті незрозуміло чий) від зовнішніх і внутрішніх загроз, а й викликів і ризиків у БС. Крім того, виникає запитання, яким чином можна поєднувати оптимальні параметри фінансового потенціалу, фінансової стійкості і стабільності, надійності, інвестиційної привабливості, ефективності функціонування БС, позаяк зазначені параметри власне є неодмінною передумовою досягнення перелічених характеристик БС. Потребує й певного уточнення характер згадуваної ефективності функціонування БС. Отже, ФББС тлумачиться як: його конкретний фінансовий стан / стан фінансових відносин, здатність забезпечити фінансових інтересів.

На наш погляд, під ФББС слід розуміти *синтетичну категорію, що:*

— *за достатнього рівня завдяки запобіганню / мінімізації / нівелюванню викликам, внутрішнім і зовнішнім загрозам і ризикам забезпечує дотримання національних, державних, корпоративних і особистісних фінансових інтересів, безпосередньо впливає не лише на дієвість / ефективність функціонування банківських установ, а й їхніх клієнтів / контрагентів та інших економічних агентів;*

— *зумовлюється фінансовою автономією / незалежністю, ліквідністю, платоспроможністю БС, його фінансовими стійкістю / стабільністю, надійністю, інвестиційною привабливістю, соціально-економічною ефективністю функціонування;*

— *є інструментом забезпечення за безперервної просторово-часової адаптації банківських установ трансформації капіталу БС у кредити юридичним і фізичним особам, прями і портфельні інвестиції;*

— позначається таким станом фінансових відносин, що уможливорює прийнятні умови й необхідні ресурси для розширеного відтворення, нарощування фінансового потенціалу БС, поступального зростання секторів національної економіки і добробуту населення.

Відсутнє сьогодні і єдине бачення класифікації різновидів ФББС, дуже важливої для підвищення рівня управління нею, формування дієвої / ефективної системи її забезпечення.

Так, Р. Вовченко за ресурсно-функціональною спрямованістю виокремлює такі різновиди ФББС, як: безпека ресурсоутворювальної складової функціонування БС, депозитна, кредитна, валютна, інфляційна, інвестиційна, боргова безпеки [3, с. 37].

О. Дубровін доповнює цей перелік ФБ операцій БС із золотом та іншими дорогоцінними металами, його факторингових операцій; торгівлі банківськими послугами; дистанційного обслуговування; банківських гарантій; андеррайтингу [4, с. 17].

На наш погляд, з огляду на функціональне призначення БС правомірно говорити про такі складові ФББС, як: безпеки депозитної, кредитної, інвестиційної, платіжно-розрахункової, валютообмінної, страхової, брокерської, трастової діяльності, безпеки управління фінансовими потоками і форм банківського обслуговування [онлайн, мобільного, роботи-

зованого банкінгу, інтелектуальних крос-каналних інформаційних систем у хмарних сервісах порівняно з альтернативним кредитуванням (p2p-кредитування) й альтернативним фінансуванням (краудфандинг і краудінвестинг)], структурованих банківських продуктів.

Натомість, за ресурсно-функціональною спрямованістю слід виокремлювати ресурсоутворювальну, боргову, валютну, депозитну, кредитну, інвестиційну, податкову, інфляційну безпеки БС, а також безпеку його доходів і витрат.

При цьому О. Васильчишин вважає, що подібний розподіл ФББС на окремі складові містить тотожні категорії, оскільки ФБ ресурсоутворювальної складової БС повинна включати депозитну безпеку, адже депозити і є ресурсами БС [5, с. 106].

Утім, на наш погляд, правомірність виокремлення такого різновиду ФББС, як ресурсоутворювальна, зумовлюється тим, що ресурсна база КБ формується не лише за рахунок депозитних, а й кредитних ресурсів (рефінансування центробанку, кредити з міжбанківського кредитного ринку), внутрішніх і зовнішніх облігаційних запозичень КБ, купівлі іноземної валюти і частини їхнього нерозподіленого прибутку.

Загалом, на наш погляд, класифікацію різновидів ФББС можна відобразити в табл.

Таблиця

Класифікація різновидів ФББС

Класифікаційна ознака	Різновиди
Мета	стратегічна, тактична, спорадична (забезпечується одиничними заходами для вирішення конкретного завдання ФББС у конкретний момент)
Статичність	функціонування, розвитку
Форма прояву	внутрішня, зовнішня
Характер поширення	локальна, глобальна, національна, регіональна, міждержавна, міжнародна
Ступінь міцності	досить міцна, міцна, послаблена, нестійка, підірвана, вибухонебезпечна
Соціальні наслідки	соціально позитивна, соціально нейтральна, соціально негативна, асоціальна
Поширеність	БС національної економіки, БС регіону
Ресурсно-функціональна спрямованість	ресурсоутворювальної складової функціонування БС; депозитна; кредитна; валютна; інфляційна; інвестиційна; боргова; податкова
Напрями діяльності	безпеки депозитної, кредитної, інвестиційної, платіжно-розрахункової, валютообмінної, страхової, брокерської, трастової діяльності, операцій БС із золотом та іншими дорогоцінними металами; розрахункових операцій; факторингових операцій; торгівлі банківськими послугами; надання банківських гарантій; андеррайтингу; безпеки управління фінансовими потоками і форм банківського обслуговування [онлайн, мобільного, роботизованого банкінгу, інтелектуальних крос-каналних інформаційних систем у хмарних сервісах порівняно з альтернативним кредитуванням (p2p-кредитування) й альтернативним фінансуванням (краудфандинг і краудінвестинг)]
Вид фінансових інструментів	безпека акцій і облігацій, ставок рефінансування, векселів, структурованих банківських продуктів
Стан БС	передкризова, кризова, післякризова; звичайна, надзвичайна
Мотивація	вимушена, примусова, ініціативна
Гарантування	гарантована, негарантована
Ступінь повноти	абсолютна, цілісна, всеохоплювана, повна, часткова
Рівень достатності	достатня, недостатня, прийнятна, необхідна, гранична (порогова), надмірна
Реальність	дійсна, уявна
Стан безпеки	фактична, очікувана, потенційна
Стабільність	стабільна (безперервна, періодично відновлювана), нестабільна (епізодична, тимчасова)
Рівень досягнення	базова, перехідна, підвищена

Примітка. Складено за [3, с. 37; 4, с. 34; 8, с. 341] і на основі напрацювань автора.

Висновки. Таким чином, чітке визначення сутності і декомпозиції фінансової безпеки банківського сектору сприятиме оптимальному формуванню й ефективному функціонуванню системи її забезпечення, а відтак і підвищенню рівня фінансової безпеки України загалом.

Список використаної літератури

1. Соколов Ю. А. Обеспечение финансовой безопасности банковской системы / Ю. А. Соколов // Наука и экономика. — 2010. — № 1. — С. 5—11.
2. Болгар Т. М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит / Т. М. Болгар. — Дніпропетровськ, 2009. — 212 с.
3. Вовченко Р. С. Фінансова безпека банківського сектору економіки України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит / Р. С. Вовченко. — Київ, 2016. — 237 с.
4. Дубровін О. В. Забезпечення фінансової безпеки у банківському секторі : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит / О. В. Дубровін. — Львів, 2020. — 262 с.
5. Васильчишин О. Б. Фінансова безпека банківської системи України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит. — Тернопіль, 2018. — 529 с.
6. Пріхно І. М. Оцінка рівня фінансової безпеки банківської системи як складової національної економіки України / І. М. Пріхно // Вісник Черкаського університету. Економічні науки. — 2018. — № 4. — С. 99—107.
7. Ніколаєнко Ю. В. Фінансова безпека у забезпеченні стабільності функціонування банківського сектору : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит / Ніколаєнко Ю. В. — Чернігів, 2017. — 423 с.
8. Барановський О. І. Філософія безпеки : монографія : у 2-х т. / О. І. Барановський. — Київ : УБС НБУ, 2014. — Т. 2 : Безпека фінансових інститутів. — 716 с.

References

1. Sokolov, Yu. A. (2010). Obespechenie finansovoj bezopasnosti bankovskoj sistemy [Ensuring financial security of the banking system]. *Nauka i ekonomika — Science and Economics*, 1, 5—11 [in Russian].
2. Bolhar, T. M. (2009). Finansova bezpeka bankiv v umovakh rynkovoї transformatsii ekonomiky Ukrainy [Financial security of banks in terms of market transformation of the economy of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
3. Vovchenko, R. S. (2016). Finansova bezpeka bankivskoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Financial security of the banking sector of the economy of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Dubrovin, O. V. (2020). Zabezpechennia finansovoi bezpeky u bankivskomu sektori [Ensuring financial security in the banking sector]. *Candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].
5. Vasylychshyn, O. B. (2018). Finansova bezpeka bankivskoi systemy Ukrainy [Financial security of the banking system of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].
6. Prikhno, I. M. (2018). Otsinka rivnia finansovoi bezpeky bankivskoi systemy yak skladovoi natsionalnoi ekonomiky Ukrainy [Estimation of the level of financial security of the banking system as a component of the national economy of Ukraine]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Ekonomichni nauky — Visnyk of Cherkasy University. Economic sciences*, 4, 99—107 [in Ukrainian].
7. Nikolaienko, Yu. V. (2017). Finansova bezpeka u zabezpechenni stabilnosti funktsionuvannia bankivskoho sektoru [Financial security in ensuring the stability of the banking sector]. *Doctor's thesis*. Chernihiv [in Ukrainian].
8. Baranovskyi, O. I. (2014). *Filosofiya bezpeky [Philosophy of security]*. T. 2: Bezpeka finansovykh instytutiv [Vol. 2: Security of financial institutions]. Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].